

1912]; ... 1912/13, [Kr. 1913]; ...1915/1916, [Kr. 1916]; ... 1916/1917, [Kr. 1917]. – Turek J., *Trzydziestolecie Szkoły Zaw. Przemysłu Drzewnego w Zakopanem*, Pam. Tow. Tatrzańskiego, 1910, s. 64, 70. – 1878-1909. *Trzydziestolecie Szkoły Zaw. Przemysłu Drzewnego w Zakopanem*, oprac. Turek J. (rozszerzona wersja tekstu z Pam. Tow. Tatrzańskiego), Zakopane [1910], s. 24, 42. – Svoboda J., Mikoláš J.L., *Josef Skotnica, slezský sochař a řezbář*, Opava 1950. – J.Zb. [Zborowski J.], *J. Svoboda i J.L. Mikoláš. Josef Skotnica...* [rec. powyższej publikacji], Wierchy, 1952, s. 298-299. – Przygórski Z., *Na zakopiańskich szlakach przyjaźni pol.-czeskiej. (Wspomnienie o Józefie Skotnicy)*, Zwrot (Czeski Cieszyń), 1952 nr 10, s. 13-14. – Mikoláš J.L., *Další čtyři sochařské práce profesora Josefa Skotnici z Raškovice*, Těšínsko, 1964 nr 11-12, s. 29-30. – Tenże, *Co napsali o knížence „Josef Skotnica - slezský sochař a řezbář”*, tamże, 1967 nr 2, s. 22-24. – Kenarowa H., *Od zakopiańskiej Szkoły Przemysłu Drzewnego do Szkoły Kenara. Studium z dziejów szkolnictwa zawodowo-artyst. w Polsce*, Kr. 1978, s. 89-90 i n. – Woźniakowski J., *O wystawach „Sztuki Podhalańskiej”*, Roczniki Humanistyczne, XXXIV, 1989 z. 2, s. 525. – Tenże, *Dobrańsze niż indziej towarzystwo*, [w:] *Zakopane. Czterysta lat dziejów*, pod red. Dutkovej R., Kr. 1991, t. 2. – Juřák P., *Frýdek-Místek*, Frýdek-Místek 2002, s. 24. – Tenże, *Paměťihodnosti města Frýdku-Místku*, Frýdek-Místek 2002, s. 46. – Seda R., *Těžké začátky místeckého gymnázia*, Sborník Státního okresního archivu Frýdek-Místek, t. 7, 2006, s. 159. – Chrudzimska-Uhera K., *Stylizacje i modernizacje. O rzeźbie i rzeźbiarzach w Zakopanem w l. 1879-1939*, W. 2013, s. 27-31 i n. – Taž, *Secesja w Zakopanem?*, Pam. Sztuk Pięknych, t. 10, 2015, s. 342-343, 344, 345. – Nitrovi A. i J., *Kronikáři obce vzpomínají*, Raška. Informační zpravodaj Obecního úřadu Raškovice, 2016 nr 6, s. 7-8. – Morys-Twarowski M., *Wójtowie na Śląsku Cieszyńskim 1864-1918. Studium prozopograficzne*, Kr. 2018, s. 153, 191.

Kat. wystawy dzieł sztuki, 15 XII 1916 - 28 II 1917, Tow. Sztuk Pięknych [TPSP], Kr. [1916], poz. 179. – *Wystawa, wrzesień - październik 1918*, TPSP, Kr. [1918], poz. 145.

Słowo pol., 1906 nr 284 (28 VI), s. 3. – Nowa Reforma, 1909 nr 109 (9 III), s. 2 (toż: Gaz. lw., 1909 nr 80 z 9 IV, s. 4); 1911 nr 282 (21 XII), s. 2; 1914 nr 65 (5 III), s. 2; 1917 nr 66 (9 II), s. 1. – Pam. Tow. Tatrzańskiego, 1909 dod. przed s. tytułową, s. nlb. 6; 1910, s. LIX; 1911, s. LXII; 1913, s. XXXIII, LXXIV; 1914, s. XXXV; 1919-20, s. 67. – Prz. Krytyki artyst. i lit., 1909 nr 7, s. 16. – Zakopane, 1910 nr 2, s. 6. – Ziemia, 1910, s. 100 (Janowski A.).

IS PAN, materiały Słownika art. pol., listy Petra Juřáka z Muzeum Beskidów we Frydku-Místku (Czechy), z 4 X 2021 (m.in. z listą dzieł S. w zb. muz.).

– Arch. MTZ, sygn. AR/242: *Materiały biograficzne, wspomnienia*.

K. Chrudzimska-Uhera
uzup. U. Makowska

Skotnicki Michał (herbu Bogoria), malarz amator, ur. 1775 prawdopodobnie Warszawa, zm. 25 IV 1808 Florencja, pochowany tamże w kość. Santa Croce (w Cappella Castellani); nagrobek dłuta Stefano Ricci, ufundowany przez żonę S., Elżbietę z Laskiewiczów, która poleciła też umieścić replikę monументu męża w kaplicy Skotnickich w katedrze krak.

Ok. 1800 S. kształcił się u Josepha Marii Grassiego w Dreźnie, gdzie – wg współczesnych świadectw – jego prace były cenione. Następnie wyjechał do Włoch, przede wszystkim dla poratowania zdrowia. Ok. 1804 przebywał w Neapolu, potem we Florencji. Krótko przed śmiercią został przyjęty do tamtejszej Accademia di Belle Arti. Tu powstały portrety obojga małżonków Skotnickich, namalowane przez François-Xaviera Fabre'a (1806 i 1807, MNK).

Znane są następujące dzieła S., wszystkie ol.: *Portret własny malarza*, sygn.: „Skotnicki”, przedstawiający artystę z książką w ręce, upozowanego na tle pejzażu i chmurnego nieba (zb. Hôtel Lambert w Paryżu), *Wieża o Zmartwychwstaniu Pańskim*, sygn.: „Michel Skotnicki/inv. et fecit Ao 1801” (zb. pryw. w Warszawie; do 1939 wł. Stanisława Dembeckiego we Włocławku) oraz portret uchodzący za wizerunek Zofii z Czartoryskich Zamoyskiej, sygn. i dat.: „Skotnicki fe. Naples 1804”, LGS. Zwrócono uwagę na swobodną technikę oraz staranną kompozycję obrazów, świadczącą o akademickim przygotowaniu artysty i znajomości klasycznych arcydzieł, a także XVIII-wiecznego portretowego malarstwa angielskiego (Ryszkiewicz 1969).

Dz. Krajowy, 1843 nr 41, s. 3 (Sobieszczański F.M.). – Chodźko L., *Histoire de Pologne... Septième serie...*, Paris [1855], s. 94. – Nagler G.K., *Neues allgemeines Künstler-Lexicon*, t. 16, München 1846. – Rastawiecki, Sł. mal., t. 2. – Stecki T.J., *Groby ziomków naszych we Włoszech*, Tyg. il., 1871 półr. II, s. 266. – Tenże, *Pomnik malarza Skotnickiego we Florencji*, Tyg. il., 1876 półr. II, s. 145-146. – *Kat. Galerii Miejskiej we Lwowie*, Lw. 1908. – ThB, t. 31, 1937. – KZSP, t. 4, cz. 1, 1965. – Ryszkiewicz A., *Francusko-pol. związki artyst. W kręgu J.L. Davida*,

W. 1967. – Tenże, *Michał Bogoria Skotnicki (do zagadnienia wpływów angielskich w malarstwie pol. czasów Oświecenia)*, BHS, XXXI, 1969 nr 2, s. 209-212. – Bénézit, t. 9. – Busse. – Bernardini L., *A Firenze con i viaggiatori e i residenti polacchi*, Firenze 2005, s. 53-54. – Wrześniak M., *Florencja - muzeum. Miasto i jego sztuka w oczach pol. podróżników*, Kr. 2013, s. 245. – Pieńkos A., *Florencja, nagrobek malarza Michała Bogoria Skotnickiego*, na portalu Polonika, www.polonika.gov.pl (dostęp 13.09.2017).

IS PAN, Zb. Specjalne, nr 1438: Güttler J., *Spisy obrazów i rzeźb Lw. Galerii Obrazów*, mpis, Lw. 1944, Dział II, poz. 45.

A. Bernatowicz

Skotnik, kamieniarz, włościanin, wg tradycji najzdolniejszy z kamieniarzy wyuczonych w ramach „pracy u podstaw” prowadzonej wśród miejscowej ludności przez Andrzeja Deskura (1825-1903), właściciela dóbr Sancygniów k. Pińczowa. Na jego zlecenie S. wykonał podobno (wg nieustalonego proj.) rzeźbione w kamieniu figury pol. królów oraz popiersia hetmanów, poetów, pisarzy i muzyków, umieszczone w 1882 i później na elewacjach ukończonego wówczas pałacu w Sancygniowie (rzeźby w większości zdjęte z budynku w l. 70. XX w.). Być może przy odkuwaniu dzieł byli zatrudnieni dwaj włościanie o tym nazwisku; wg rękopiśmiennej księgi pamiątkowej wsi Sancygniów, autorstwa Adama Zawartki, w majątku pracowali **Jan Skotnik** z Sancygniowa i **Karol Skotnik** z Biedrzykowic.

Edward Kula stwierdza, że wśród rzeźbiarskich nagrobków na cmentarzu w Sancygniowie znajdują się „dzieła Skotników”; zamieszcza też fot. (z 1999) fragmentarycznie zachowanego pomnika (usytuowanego w miejscu wyrobiska ciosów, w lesie Grabina w Sancygniowie) z napisem: „Pamięci trzydziestoletniej szczęśliwej pracy wznosi ten kamień Jan Skotnik, 1924”; płaskorzeźba na monumencie przedstawiała artystę i postać Matki Boskiej (św. Barbary?). Jeśli treść inskrypcji została właściwie odczytana, to wyklucza ona identyczność autora pomnika z wykonawcą (współwykonawcą) pałacowych rzeźb, ukończonych przecież kilkanaście lat wcześniej niż początek owej „szczęśliwej pracy”.

W dokumentach metrykalnych par. Sancygniów (AP w Kielcach) zachowały się akty urodzenia dzieci Jana Skotnika (Szkotnika), określanego

kolejno jako owczarz, wyrobnik, karbowy, i Józefy Janowskiej (pomyłkowo zapisana też: Janikowska, Januszewska), które przyszły na świat: w Knyszynie w 1882 (Wiktorija), w Ewinowie w 1883 (Franciszka Ksawera), 1887 (Józefa), 1889 (Adam), 1892 (Marianna), 1895 (Józef) i w Sancygniowie w 1899 (Zofia); wiek ojca odnotowany w metrykach sugeruje, że urodził się ok. 1857. Rodzicami chrzestnymi dwojga z tych dzieci byli Deskurowie: Józef i Zofia – Józefy, a Antoni i Zofia – Adama. Pozwala to na postawienie ostrożnej hipotezy, że owe archiwalia mogłyby odnosić się do S.

W tych samych dokumentach znajduje się akt zgonu Karola Szkotnika (Skotnika), wdowca, zm. 20 VI 1891 w Ewinowie; nie podano wieku zmarłego.

Nie wiadomo – zwłaszcza wobec popularności nazwiska w tych okolicach – w jakiej relacji do wym. rzeźbiarza pozostaje wzmiankowany w 1903 „stelmach Skotnik”, który wg proj. malarza i rysownika Józefa Deskura (syna Andrzeja) wyciosał balustradę z piaskowca; jej fragment ustawiono t.r. przed pawilonem głównym wystawy rolniczej w Miechowie.

Kraj, 1903 nr 39, s. 10. – *Słownik artystów pol. ...*, t. 2, Wr. 1975, s. 42, s.v. Deskur Józef (Zielińska J., uzup. Melbchowska-Luty A.). – Swarczewska M., *Hist.-kompozycyjne założenia w Sancygniowie. Cz. 1*, Teka Komisji Urbanistyki i Architektury, XVII, 1983, s. 138. – Gorzelak M., *Józef Deskur (1861-1915). Artysta i ziemianin z Sancygniowa k. Pińczowa*, Roczn. MN w Kielcach, 2000, s. 135. – Kula E., *Wieś i parafia Sancygniów. Zarys dziejów*, Tuchów 2002, s. 135, 153. – Nałęcz-Nieniewska K., *Dom rodzinny świat utracony? Sancygniów we wspomnieniach*, Kielce 2011, s. 20. – Getka-Kenig M., *Pałac Andrzeja Deskura w Sancygniowie a problem upamiętniania wielkich rodaków na elewacjach rezydencji ziemiańskich w Królestwie Kongresowym*, Roczn. Historii Sztuki, XLIV, 2019, s. 53.

Arch. Woj. Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach, Zespół pałacowy w Sancygniowie, sygnatura 18 (19): Lentowicz Z., *Dokumentacja naukowo-hist. zespołu dworsko-pałacowego w Sancygniowie, pow. Pińczów*, [PKZ Kielce 1972], s. 33. – AP Kielce, akta metrykalne par. Sancygniów (akta urodzin wyż wym. dzieci Jan Skotnika oraz akta śmierci jego córki Wiktorii, 1882, i syna Jana, 1891, ponadto informacje o małżeństwie córek: Marianny i Zofii; akt śmierci Karola Szkotnika / Skotnika, 1891), wg skróconych danych na stronie Pol.